

Vides paral·leles i obsolescència (programada)

Antònia Carré-Pons
L'aspiradora de Ramon Lull
Metedora, Barcelona, 2016
222 pàgs.

Si bé el mot «aspiradora» no és el primer que ens ve a la ment quan llegim algun text sobre (o de) Ramon Lull, no hi ha dubte que el filòsof mallorquí fou un personatge polièdric. Antònia Carré-Pons se serveix d'aquesta complexitat per bastir una novel·la estructurada al voltant d'una figura històrica que, com a filòloga, coneix molt bé, i que aborda amb encert i perspectiva.

A *L'aspiradora de Ramon Lull*, l'autora ens narra la història de la Blanca, que treballa per una agència publicitària, i en Pol, un periodista *freelance*. La figura de Ramon Lull entra amb força a les seves vides arran d'una campanya que ha de coordinar la Blanca: l'obsessió comença amb el descobriment del fet que la protagonista comparteix nom i cognoms amb l'esposa del filòsof; el dilema indissoluble entre el compromís amb la lluita pels ideals i el compromís amb els éssers estimats més pròxims és el que, amb la parella Ramon-Blanca com a referent, l'autora extrapola a la parella Blanca-Pol, que s'enfronta als mateixos problemes vuit segles més tard.

L'estructura de la novel·la proposa un encreuament de trames, amb anticipacions i motius de projecció ulterior, i un joc de perspectives entre els dos protagonistes. La primera part, narrada des del punt de vista de la Blanca, serveix de preludi de totes aquestes qüestions; la segueix una segona part narrada des del punt de vista d'en Pol, on es desenvolupa l'altre gran tema que vertebrava el llibre: l'obsolescència programada i la relació de la societat capitalista amb els països del tercer món. L'acció es trasllada a l'Àfrica, i el canvi d'escenari introdueix també la intriga policíaca i el drama polític, que es despleguen fins al final amb intensitat creixent.

Antònia Carré-Pons aconsegueix d'aquesta manera desenvolupar tres grans eixos: l'històricoliterari, el policia copolític i el drama de les relacions humanes en la seva dimensió més quotidiana; la figura de Lull esdevé la clau de volta d'una estructura que, malgrat sostenir-se sobre temàtiques tan variades i tan complexes, no perd el caràcter lleuger que, des del començament, garanteix una lectura entenedora, sense complicacions ni aprofundiments que en frenin el ritme argumental. En consonància amb aquest estil narratiu, l'autora ens presenta uns personatges ben definits, clars, que peuen de poc originals, però que són entrançables en essència, i que responen a referents i models que els lectors poden reconèixer perfectament. Creiem oportú remarcar l'encert d'una simplificació de les relacions humanes que frega l'esquematisme, però que es posa al servei dels objectius temàtics de manera coherent i conseqüent, i que fa la novel·la accessible a tots els públics.

En el desplegament d'aquesta constel·lació de temàtiques i personatges, no podem estar-nos de destacar dues qüestions clau: la reivindicació de Blanca Picany, l'esposa del filòsof, ni que sigui només en la forma de la visibilització d'un personatge oblidat per la història; i una segona part en què la novel·la fa un salt qualitatiu. L'aventura d'en Pol a Ghana, que sembla néixer d'una lectura fascinada del relat que Ryszard Kapuscinski fa de l'Àfrica negra, es desvincula lleugerament del pretext lul·lià inicial i guanya en intensitat i dramatisme; l'autora aconsegueix transportar-nos a un univers que descriu amb subtileza, amb l'estil propi d'una novel·la d'aventures, sense oblidar una crítica política vehiculada a través d'uns personatges la posició dels quals no encarna cap veritat absoluta. Malgrat que la lògica ens dugui a pensar que l'encarrilament de dues novel·les en una hauria d'actuar en detriment de la qualitat d'ambdues, és cert que l'autora no perd de vista en cap moment la coherència interna d'un text trenat de principi a fi amb els mateixos fils que en configuren el títol: el binomi «aspiradora» i «Ramon Lull», que és, en definitiva, el millor resum del que ens ofereix Antònia Carré-Pons.